

KARJÄÄRITUUL

Praktiku sõnumitooja

Nr 1(20) / 2009

KARJÄÄRITEENUSTE
ARENDESKESKUS

UUED TRÜKISED — KARJÄÄRITEENUSTE ARENGUD EUROOPAS

Paljud Euroopa riigid püüavad nõustamissüsteemi arendamisel parandada koordinatsiooni ja nõustamispoliitika sidusust. Euroopa Komisjon ja valitsused tunnustavad elukestvat õpet tööalase konkurentsivõime põhifaktorina. Riiklike haridusstrateegiate üks põhikomponent on karjääriteenuste süsteem. Karjääriteenused peavad olema kättesaadavad kõigile kodanikele, mitte ainult teatud perioodil, vaid õppimis- ja tööplaanide kavandamisel kogu elu. Isikute karjääriplaneerimise toetamine on osa strateegiast, mille ideeks on hallata ühiskonnas toimuvaid muutusi efektiivsemalt. Karjääriteenuste süsteem aitab kaasa teadmispõhise majanduse arengule, olles kasulik nii üksikisikule, tööandjatele kui ühiskonnale tervikuna. 2008. aastal avaldas Cedefop kolme valdkondliku uuringu kokkuvõtted, vt cedefop.europa.eu.

Poliitikast praktikani — elukestva nõustamise süstemaatiline muutus Euroopas

Aruanne kirjeldab riikide edusamme 2004. aasta elukestva nõustamise otsusega (*Guidance throughout life in Europe, Council of the European Union, 2004*) seatud eesmärkide saavutamisel. Kõigi 27 liikmesriigi ja Norra vastuste analüüs viitab sellele, et Euroopa riigid liiguvad traditsioonilistelt nõustamisvormidelt sobivamatele, võttes arvesse teadmispõhise majanduse mudelit. Põhiteemad ja väljakutsed on karjääriteenuste kättesaadavus, teenuste kvaliteet, väljakutsed süsteemi arendamisel ja teenuse kasutajate vajadused.

Karjääri juhtimine töökohal — ülevaade karjääriteenustest töötajatele

Uuringu eesmärk oli kaardistada karjääriteenused, mida pakutakse töötavatele inimestele ja koguda innovaatilisi näiteid Euroopas. Uuring hõlmas tööandjate, ametiühingute, avaliku sektori ja muude vahendusorganisatsioonide (näiteks *outplacement* konsulteerimine, Interneti-teenused), erialaühingute ja tööstussektori organisatsioonide juhtumeid.

Riiklike koostöökogude loomine ja arendamine

Paljud Euroopa riigid püüavad nõustamissüsteemi arendamisel parandada koordinatsiooni ja nõustamispoliitika sidusust. Tähtis on, et karjääriteenused moodustavad ühtse süsteemi, mis on üksikisikule kättesaadav kogu elu jooksul. Seda kinnitab riiklike foorumite, koostöökogude jt koordinatsioonimehhanismide moodustamine, koondades osapooli ja huvirühmi. Aruandes käsitletakse riiklike koostöökogude rolli, funktsiooni, liikmeskonda ja tegevusi. Lisaks leiab lugeja aktuaalseid näiteid kogu Euroopast.

HEAD LUGEJAD!

Kevad on käes ning paljud koolilõpetajad seisavad silmitsi küsimusega — mida oma eluga edasi teha? Kas minna gümnaasiumisse, kutsekooli või tööle? Gümnaasium näib hea ja turvaline valik; kutsekooli minek eeldab konkreetset erialavalikut.

Käesolev Karjäärituul tutvustab kutsehariduses toimuvat — räägime kutsehariduse populariseerimise programmist, kutsemestrivõistlustest, koostööst nõustamiskeskuste ja kutseõppeasutuste vahel ning paljust muustki.

Loodame, et antud Karjäärituul aitab karjääripetsialistil, kui objektiivse info vahendajal, tutvustada noorele kutseharidust kui ühte tema võimalikku valikut karjääriteel.

Head lugemist ja kena kevadet!

Karjääriteenuste koostöökogu esimene ametlik kohtumine

12. märtsil 2009. a. täpselt aasta pärast Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Sotsiaalministeeriumi allkirjastatud koostöölepet, **toimus esimene ametlik Karjääriteenuste koostöökogu* kohtumine**. Kohtumise peateemad olid valdkondlike mõistete ühtlustamine ja avalikkuse teavitamine karjääriteenuste võimalustest.

Koostöökogu liikmed arutasid, **kuidas ühtlustada karjääriteenuste ja teiste lähedaste valdkondade (noorsootöö, üldharidus) mõisted**. Selleks otsustati kokku kutsuda töörühm; järgmisel koosolekul tutvustatakse töö tulemusi.

Päeva teises pooles arutleti selle üle, **kuidas tõsta ühiskonnaliikmete teadlikkust erinevatest karjääriteenustest**. Üheskoos mõeldi, milliste sõnumitega ja milliseid kanaleid kasutades peaks erinevatele sihtrühmadele lähenema, millal korraldada valdkondlik teavituskampaania ning milline on koostöökogu liikmete roll teavitustegevustes.

Järgmine Karjääriteenuste koostöökogu kohtumine toimub mai esimeses pooles. Järgmise koosoleku peateemad on karjääriinfo loomine ja vahendamine ning karjääriõppe kvaliteet üldhariduskoolides ja kutseõppeasutustes. Loe lähemalt innove.ee/koostookogu.

*Karjääriteenuste koostöökogu on erinevate osapoolte võimalus arendada elukestvalt kättesaadavad karjääriteenused ühtselt toimivaks ja koordineeritud süsteemiks, mis on kooskõlas teenuste integreerimise põhimõtetega. Koostöökogu töö toimub aastaste tegevuskavade alusel. 2009. aasta põhiteemad on valdkonna mõistete ühtlustamine, avalikkuse teavitamine, karjääriõppe, -info ja -nõustamise kvaliteet ning karjääriteenused täiskasvanutele. Koostöökogu kohtumised toimuvad vähemalt neli korda aastas. Erinevate tegevuste elluviimiseks moodustatakse väiksemad töörühmad, vajadusel kaasatakse töörühmadesse eksperte. Koostöökogu tehnilise korralduse eest vastutab SA Innove Karjääriteenuste Arenduskeskus. Koostöökogusse kuuluvad ministriteeriumid ja nende allasutused, kohalike omavalitsuste esindajad, haridus- ja teadusasutused, sihtgrupe ja teenustepakkujaid esindavad organisatsioonid, ettevõtete esindajad — katusorganisatsioonid.

AJALOOListe SAMMUD KARJÄÄRITeENuste ARENGU TOETUSEKS

2008. aasta lõpus astus Euroopa Liidu haridus-, noorte- ja kultuurinõukogu ajaloolise sammu — **kinnitati uus karjääriteenuste valdkonna arenguid suunav resolutsioon** „Elukestva nõustamise* parem integreerimine elukestva õppe strateegiasse“. Kinnitatakse, et nõustamine on jätkuv protsess, mis aitab inimestel sõltumata nende vanusest ja eluetapist määrata kindlaks oma võimed, oskused ja huvid, langetada õpingute, koolituse ja töötamisega seotud otsuseid ning kujundada oma elu hariduse, koolituse, töö ja muus vallas, kus on võimalik neid võimeid ja oskusi omandada ja/või kasutada. Nõustamine hõlmab mitmesuguseid individuaalseid ja kollektiivseid tegevusi, mis on seotud teavitamise ja nõustamisega, pädevuste hindamisega, toetamisega ning otsuste langetamise ja karjääri juhtimise õpetamisega.

Resolutsiooni põhisoNUMID kutsuvad liikmesriike üles:

- Tugevdama riiklike elukestva õppe strateegiate raames elukestva nõustamise rolli kooskõlas Lissaboni strateegiaga ning haridus- ja koolitusala Euroopa koostöö strateegilise raamistikuga.
- Vaatama vastavalt vajadusele riigi tasandil läbi nõustamispoliitika ja -tavad.
- Lähtudes riigi iseärasustest ja õigusest ning seades eesmärgiks toetada kodanike karjääriga seotud üleminekuid elu jooksul, rakendama järgmiseid juhtpõhimõtteid:
 1. soodustada karjääri juhtimise oskuste** omandamist kogu elu jooksul;
 2. hõlbustada kõigi kodanike juurdepääsu nõustamisteenustele;
 3. arendada nõustamisteenuste kvaliteedi tagamist;
 4. julgustada koordineerimist ja koostööd erinevate sidusrühmade vahel riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil.
- Kasutama ära Elukestva õppe programmi poolt pakutavaid võimalusi ning Euroopa struktuurifonde kooskõlas liikmesriikide prioriteetidega.

Väljavõte ametlikust tõlkest.

Resolutsiooni täispikk eestikeelne versioon asub: [www.innove.ee/resolutsioon 2008](http://www.innove.ee/resolutsioon2008).

Toimetaja kommentaar:

* in.k *lifelong guidance*; Eestis kasutatakse — karjääriteenused

** in.k *career management skills*; Eestis kasutatakse — karjääriplaneerimisoskused

KUTSEHARIDUSE POPULARI- SEERIMISE PROGRAMM — KELLELE JA MILLEKS?

Helen Haab

programmijuht

Kutseõppeasutused ei ole üksnes rauakoolid; kutsekoolides õpetatakse ka raamatupidamist, laomajandust, väikeettevõtlust, infotehnoloogiat, maastikuarhitektuuri ja kunsti. Koolitatakse spetsialiste, kelle teenuseid me igapäevaselt tarbime ja ilma milleta kuidagi läbi ei saa. Viimastel aastatel on **märgatavalt muutunud koolide õpikeskkonnad** — paljudes kutseõppeasutustes on valminud või veel ehitamisel uued õppeklassid ja kaasagevete seadmetega laborid, õpilaste kasutuses on mugavad õpilaskodud. **Uuenenud on ka õppemetoodika ja -vahendid** — paljudes kohtades ei saa läbi infotehnoloogiaalaste teadmisteta ning sageli on lihtsa töö tegemise asemel juba vaja osata arvutis seadistada ja töötada.

Kutsehariduse populariseerimise programm kutsuti ellu selleks, et Eesti elanikeni, eelkõige tulevaste õppuriteni, viia teavet kutsehariduses toimunud arengutest ja edasiõppimisvõimalustest. Arenenud Euroopa riikides jätkab kutsehariduses üle poole noortest, meil on vastav osakaal vaid ca 30%. Seda on paraku liiga vähe, sest ühiskonnas vajatakse palju enam kutseoskustega noori. **Kui tublide ja initsiatiivikate noorte osakaal kutsehariduses kasvab suureneb seeläbi ka oskustöölise arv.** See aitab kaasa meie rahvusvahelise konkurentsivõime paranemisele ja majanduse arengule. Tänapäevases keerulises ja heitlikus olukorras vajab Eesti iseäranis nutikaid, ettevõtlikke ja kvaliteetset tulemust andvate tööoskustega inimesi.

Programmi tegevused — uudiskirjast kutsemeistrivõistlusteni

Anname välja elektroonilist **kutsehariduse uudiskirja**, kuhu koondame kokku info erinevatelt kutsehariduse maastikul tegutsejatelt, parimad praktikad ja põnevad lood koolides toimuvast. Ootame kõiki huvilisi uudiskirjaga liituma ja saatma meile kaastõid. Kutsehariduse uudiskirja saab lugeda aadressil innove.ee/uudiskiri.

2009/2010 õppeaastal toimub **kommunikatsioonikoolitus** kutseõppeasutustele ja koostatakse temaatiline **käsiraamat**. Seeläbi peaks paranema koolide poolne info edastamine laiemale avalikkusele.

Anname välja noortele ja nende vanematele suunatud **teatmikku Abiks otsustajale**, mille veebiversioon on aadressil www.rajaleidja.ee/abiksotsustajale. Teatmikus tutvustame kutseõppevõimalusi ja jagame väärt nõu kutseõppesse astumisel.

Kutseõppe head taset aitavad kõige paremini tutvustada siseriiklikud **kutsemeistrivõistlused**. Need on eelduseks Eesti edukale esindamisele rahvusvahelistel võistlustel. Kutsemeistrivõistlused pakuvad tänuväärset võimalust kõigile huvilistele nii koolide kui ka õpetatavate erialadega lähemalt tutvuda. Rohkem infot on aadressil innove.ee/kutsemeistrivõistlused.

Kutsehariduse loovaks tutvustamiseks toimuvad loovuse ja tootearenduse töötoad noortele, mille tulemusena valmivad **kutseharidust tutvustavad meened**. Need toimuvad neljal aastal ja esimeste töötubadega katvame teha algust juba sel kevadel.

Kõigist programmi tegemistest ja teistest SA Innove kutsehariduse alastest projektidest saab lugeda meie kodulehel innove.ee/arendusprojektid.

KAS KUTSEHARIDUS ON POPP?

Eva Ladva
kommunikatsiooni koordinaator

SA Innove tellimisel korraldas turu-uuringufirma Saar Poll OÜ 2008. aasta sügisel Eesti elanikkonna seas uuringu **Elanikkonna teadlikkus kutseõppes toimuvast ja kutsehariduse maine**. Küsitleti kolme sihtgruppi: elanikkond vanuses 15–50 eluaastat, põhikooli lõpuklasside õpilased ja abiturientid.

Uuringust selgub, et **mida teadlikum on inimene kutsehariduses toimuvast, seda kõrgemalt hindab ta kutseõppe mainet ja kutsekooli astuvat noort**. Inimesed, kes peavad end paremini informeeritaks, on saanud rohkem teavet just formaalsetest allikatest (koolide kodulehed, ajakirjandus, teatmikud); kutseharidusega vähem kursis olevad inimesed saavad peamise info sõpradelt ja tuttavatelt. Ligi pooled põhikooli lõpetajatest ja abiturientidest hindavad oma teadmisi kutseõppevõimalustest ebapiisavaks.

Ettevõtjad ja juhid hindavad teiste elanikkonna gruppidega võrreldes kutseharidust kõrgemalt. Enamik küsitlenuist leiab, et **kutseõppeasutuses saadud haridus pakub tulevikuks eelkõige kindlat sissetulekut, püsivat töökohta** ja võimalust töötada ükskõik millises riigis; kutsehariduse baasil saadud ametid võimaldavad keskmisest paremini tööturul hakkama saada.

Kriitilisemalt hinnatakse kutseõppeasutuste majutustingimusi ja materiaalseid võimalusi; paljud küsitlenuist ei teadnud, kas praktikabaasid ja õpperuumid vastavad tänapäevastele nõuetele või mitte. Uuringu kohaselt ei ole suur osa Eesti elanikkonnast kursis **mahukate investeeringutega kutseõppeasutuste õppeklassidesse ja õpilaskodudesse**. Näiteks investeeriti aastatel 2005–2008 Eesti kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamiseks 726 miljonit krooni. 2008. aastal kinnitatud kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamise investeeringute kava kohaselt suunatakse täiendavalt kutseõppeasutustesse kuni 3,6 miljardit krooni. Olulise osa investeeringutest moodustab Euroopa Liidu struktuuritoetus.

Iga teine abiturient ja põhikoolilõpetaja on mõelnud kutseõppeasutusse astumise peale; üle poolte abiturientidest (55%) soovib haridusteed jätkata siiski kõrgkoolis ning 65% põhikoolilõpetajatest õppida gümnaasiumis. Samaladest haridusteed jätkamist soovivad oma lastele ka enamus lastevanematest. Kutsekooli on soovitanud õppima minna vaid 9% põhikoolilõpetajate ja 2% abiturientide vanematest.

Enamik noori soovib tulevikus töötada tippspetsialistide või juhtidena; sellest tulenevalt peetakse konkurentsivõime tagajaks eelkõige ülikooliharidust. Eesti noorte karjäärisihid ei ole paraku kooskõlas tööturul valitseva olukorraga. Hiljuti valminud Euroopa tööjõuvajaduse prognoosist selgub, et **kõrgharidusega spetsialiste on järgmise kümnekonna aasta jooksul vaja vaid 30% kõigist töötajatest** („Oskuste vajadus Euroopa tööturul aastani 2020. Keskpikk prognoos ja muutused sektorites“ SA Innove trükis, 2008).

Andrus Saar uuringufirmast Saar Poll OÜ kommenteerib küsitlustulemusi järgmiselt: „Eesti ühiskond on väga tugevalt ja kaua aega kultiveerinud eelkõige kõrgharidust ning pehmeid loovaid väärtusi, mitte aga oskusi. Läbi ajaloo on vanemad nõus olnud panustama laste kõrgharidusse, sest see toob reeglina kõrgema sissetuleku ja kindlustunde; propageeritakse valdavalt nõ puhtaid ameteid. Oskustööline ei ole tänapäeva ajakirjanduses kangelaseks. Kutsehariduse temaatikat käsitletakse meedias harva; valdavalt on selle esile tõstjateks ettevõtjad, vähem poliitikud ja haridustegelased. **Kutseharidus on tänapäeva kontekstis korralikult väärtustamata.**“

Uuring on korraldatud kutsehariduse populariseerimise programmi raames Euroopa Liidu Sotsiaalfondi toetusel. Uuringuga saab lähemalt tutvuda SA Innove kodulehel **innove.ee**.

VALMINUD ON TEATMIK ABIKS OTSUSTAJALE

Trükisoe teatmik „**Abiks otsustajale. Kutseõppevõimalused 2009/2010**“ on väärtuslik kaaslane igale noorele, kel elukutsevalik ees seisab, olgu tegemist põhikoolilõpetaja või abiturientiga. Teatmikust leiavad kasulikku lugemist ka lapsevanemad ja karjäärispetsialistid. Räägime kutseõppe kasuks otsustanud inimestest, trendidest majanduses ja tööelus ning jagame praktilisi näpunäiteid sobiva kooli valimisest kutsetunnistuse saamiseni. Lisaks noortele suunatud artiklitele tutvustame teatmikus ametikoolides pakutavaid täiendõppevõimalusi täiskasvanutele. Teatmikusse on koondatud info Eestis õpetatavatest kutsealadest, lisatud on ka kutseõppeasutuste ja teavitamis- ja nõustamiskeskuste kontaktandmed.

Kutsehariduse edendamisele on pööratud viimastel aastatel palju tähelepanu. Loodud on paindlikumad õppimisvõimalused erineva haridustasemega õppijatele, oluliselt on kaasajastatud õpikeskkonda, laiendatud on õppijate sotsiaalsete tagatiste süsteemi. Kutseõppe eesmärk ei ole mitte konkureerida gümnaasiumi- või kõrgharidusega, vaid pakkuda noorele praktilisi oskusi ja teadmisi, mida vajatakse tööturul. Kutseõppe käigus omandatud teadmised võivad olla edaspidi heaks baasiks ka kõrghariduse omandamisel. Statistika näitab, et aasta-aastalt on kasvanud nende noorte hulk, kes jätkavad pärast kutseõppeasutuse lõpetamist õpinguid rakenduskõrgkoolides ja ülikoolides.

Kutsehariduse edendamisele on pööratud viimastel aastatel palju tähelepanu. Loodud on paindlikumad õppimisvõimalused erineva haridustasemega õppijatele, oluliselt on kaasajastatud õpikeskkonda, laiendatud on õppijate sotsiaalsete tagatiste süsteemi. Kutseõppe eesmärk ei ole mitte konkureerida gümnaasiumi- või kõrgharidusega, vaid pakkuda noorele praktilisi oskusi ja teadmisi, mida vajatakse tööturul. Kutseõppe käigus omandatud teadmised võivad olla edaspidi heaks baasiks ka kõrghariduse omandamisel. Statistika näitab, et aasta-aastalt on kasvanud nende noorte hulk, kes jätkavad pärast kutseõppeasutuse lõpetamist õpinguid rakenduskõrgkoolides ja ülikoolides.

Teatmiku „**Abiks otsustajale**“ elektrooniline versioon asub infoportaalil Rajaleidja veebiaadressil: **www.rajaleidja.ee/abiksotsustajale**.

Info kutseõppevõimalustest on saadaval ka voldikutena. Teatmikke ja voldikuid paber kandjal jagavad maakondlike teavitamis- ja nõustamiskeskuste spetsialistid.

Teatmikku annab välja Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove ja rahastab Euroopa Liidu Sotsiaalfond.

INNOVATSIOONIAASTA

Innovatsiooniaasta on uute ideede, loova mõtlemise ja teisiti tegutsemise aasta. Kui vanamoodi tegemisest arenguks ei piisa, tuleb teha uut moodi — targalt ja innovaatsiliselt. Tark tegu toob tulu! Nõnda on kirjas innovatsiooniaasta veebiportaalis in.ee, kust leiab huvitavaid mõtteid ja häid näiteid innovatsiooni selgitamiseks lihtsas ja praktilises võtmes. Samal ajal on käimas ka Euroopa loovuse ja innovatsiooni aasta, mille moto on „Kujutle. Loo. Uuenda“. SA Innove osaleb innovatsiooniaasta projektis partnerina.

MIDA INNOVAATILIST ON TEIE KOOLIS VIIMASE AASTA JOOKSUL TOIMUNUD?

Rein Oselin

Järvamaa Kutsehariduskeskuse direktor

Järvamaa Kutsehariduskeskuses võib innovaatsilisena vaadata mitmele asjale, kuid olulisimaks peame täiendkoolituse alast koostööd kohaliku omavalitsuse ja ettevõtjatega. Veebruaris käivitub koostöö Paide Linnavalitsuse ja AS Ruukkiga. Meie korraldada on valtsplekkkatuse paigaldamise koolitus. Kasu saavad sellest Paide linn, kus miljööväärtslikus piirkonnas renoveeritakse vana maja katus, AS Ruukki, kes saab juurde spetsialiseeritud kaadrit, ning ka tooteid edasimüüvad firmad, kellele õpetame välja 17 katusepaigaldamise spetsialisti.

Raul Ammer

Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli arendusjuht

Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli viimaste aastate innovaatsilisus seisneb tegevuses, mis pidevalt kindlustab ja toetab läbi täiendkoolitussüsteemi ettevõtete personali kompetentsi tõusu, mis omakorda suurendab Eesti tööstusharu konkurentsivõimet.

Koostöös Euroopa Keevitusföderatsiooni, Saksamaa Keevitajate Liidu ja Rahvusvahelise Keevitajate Ühingu korraldab meie kool regulaarselt rahvusvaheliselt tunnustatud keevitalaseid koolitusi.

KUIDAS SÜNNIVAD NOORED MEISTRID?

Kristel Jaakson

ja **Maret Tammerand**

Kutsehariduse populariseerimise programmikoordinaatorid

Kutsemeistrivõistlus on kutseoskuste näitamiseks korraldatav võistlus, kus osalevad ühe või mitme eriala kutseõppurid. Noortele kutseõppuritele on see motiveeriv ettevõtmine, kus saab oma oskusi ja teadmisi proovile panna ning võrrelda enda taset teiste samal alal õppivate noortega. Eestis korraldatakse kutsevõistlusi väga mitmel erialadel: kokk, õmbleja, kelner, juuksur, tisler, müürsepp, plaatija, viimistleja, sekretär, aednik jne. Taasiseseisvumisa ja kutsevõistlused said Eestis alguse 1993. aastal, kui toimusid noorte talupäevad.

Kutsemeistrivõistluste sihtrühmaks on lisaks võistlejatele ja nende juhendajatele ka noored, kel elukutsevalik ees seisab, ning lapsevanemad ja karjäärinõustajad, kes noortele soovitusi jagavad. **Võistlus koosneb alati nii teoreetilisest kui praktilisest osast**, kus noored meistrid demonstreerivad lisaks õpikutarkusele ka praktilisi oskusi ja töövõtteid. Just viimatimainitu muudab kutsemeistrivõistlused tänuväärseks kohaks, kus iga huviline saab oma silmaga näha, missugust tööd teevad autotehnikud, kokad, juuksurid, aednikud või missuguste ülesannetega puutub igapäevaselt kokku sekretär.

Alates 2007. aastast on Eesti ülemaailmse noorte kutsevõistluste organisatsiooni WorldSkills ametlik liige. Samuti kuulume Euroopa noorte EuroSkills kutsemeistrivõistlusi korraldavas organisatsiooni ESPO (*European Skills Promotion Organization*). Kuulumine eelnimetatud organisatsioonidesse võimaldab siseriiklike võistluste parimatel ennast rahvusvahelises seltskonnas proovile panna. Seeläbi hinnatakse tulemuste järgi meie kutsehariduse ja oskustöölise taset ka väljaspool Eestit.

Kahe aasta eest osales Eesti meeskond esmakordselt **WorldSkills maailmeistrivõistlustel Jaapanis**, kus võtsid mõõtu kolme ala tublimad: kokad, mööblitiserid ja mehhatroonikud. Selle aasta sügisel Kanadas toimuvatele võistlustele sõidab Eesti meeskond suuremas koosseisus — lisandunud on plaatija ja viimistleja. 2008. aasta sügisel töid Hollandis toimunud **Euroopa EuroSkills kutsemeistrivõistlustelt** Eesti noored koju suisa kaks medalit: Matis Indov võitis plaatimises hõbe- ning Siim Soovere müüri ladumises pronksmedali. Väga tublid tulemused saavutasid ka kõik ülejäänud Eestit esindanud noored meistrid.

Eestis koordineerib siseriiklike kutsevõistlusi ning valmistab noori ette rahvusvahelistel meistrivõistlustel osalemiseks Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove. Rohkem infot leiab siit: innove.ee/kutsemeistrivõistlused.

MESINIKUTÖÖ JUURDE KUTSUS MAGUS MAITSE

Jaanus Tull

OÜ Meveda omanik ja asutaja

Äsjavalminud teatmik „Abiks otsustajale“ on põnevaid lugusid inimestest, kes õppinud ametit kutsekoolis. Järgnevalt tutvustab mesinik Jaanus Tull oma elukutsevalikut ja karjääriteed.

Põhjus, miks valisin mesinikuks õppimise, peitub vanavanemate metsatalus, kuhu aja jooksul mõned mesipuud olid toodud. Talust leidsin ka vanu põnevaid raamatuid mesindusest. Tarudes toimuv müstiline elu tundus huvitav, pealegi — mesi oli nii hea.

Pärast kaheksandat klassi oli valiku tegemine keeruline, aga ju oli selleks ajaks huvi nii suur, et võtsin jalad selga ja sõitsin Olustverre mesindust õppima. Erialained olid väga huvitavad, õppimine polnud minu jaoks raske. Õpetajateks olid 1920–30ndatel Eesti Vabariigis õppinud vanahärrad; nende õpetamisstiil oli põnev ja õpe tasemel. Pärast Olustvere Sovhoostehnikumi (nüüdne Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool) kiitusega lõpetamist tudeerisin Eesti Maaülikoolis (tollases Põllumajandusakadeemias ehk EPAs) loomakasvatust; loomakasvatajat minust siiski ei saanud.

Praegu koosneb minu aasta kahest osast. Aprillist septembrini elan Lõuna-Eestis tõelist maaelu — 200 mesipuud täidavad kogu aja. Talvel käib mee pakendamine ja müügitöö, tutvustan oma eriala ja pean loenguid. Mesindus on huvitav; tegevused vahelduvad ja elu on väga sündmusterohke. Näiteks tuleb pidevalt analüüsida, miks mesilased käituvad just nii, nagu nad käituvad. Siia maani ei ole see uurimistöö mind ära tüüdanud.

Elukutsevalikust kõneldes on minu esimene nõuanne järgmine: ole ettevõtlik! Seda on väga vaja. Tunnen rõõmu, kui noortel jagub ettevõtlikkust ja pealehakkamist. Eelnev lisainfo otsimine huvitava eriala kohta on ka vajalik — nii on lihtsam otsustada, kas ala sobib või mitte. Oma peaga tasub mõelda isegi siis, kui keegi su mõtted alguses maha laidab. Õnneks noortel isemõtlemise julgust jätkub. Eriala valikut soovitan teha ikka sisetunde järgi.

Vaja on ka kannatlikkust, sest tagasilööke tuleb ikka ette. Liiga kiiresti alla anda ei tohi; kui oled järjekindel ja edasipüüdev tasub pingutamine ennast ükskord kindlasti ära.

MIDA INNOVAATILIST ON TEIE KOOLIS VIIMASE AASTA JOOKSUL TOIMUNUD

Ena Drenkhan

Vana-Antsla
Kutsekeskkooli
arengujuht

Vana-Antsla Kutsekeskkool on esimene kutseõppeasutus Eestis, kus pakutakse täiendkoolitusi erivajadustega õppijatele — vaimse puudega inimestele. Alustasime 2007/2008 õppeaastal RAK meede 1.1. projekti „Erivajadustega inimeste haridusvõimaluste arendamine Kagu-Eestis“ raames. Piloottäiendkoolitused toimusid aianduse ja puhastusteeninduse erialadel (vastavalt mahus 80 ja 120 tundi). Sel õppeaastal koolitused jätkuvad ja neid rahastatakse täiskasvanute koolituse riikliku koolitustellimusena Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest. Koolitustel omandavad puuetega inimesed uusi ja täiendavad olemasolevaid tööalaseid oskuseid, mida nad saavad rakendada nii päevakeskustes kui osalise koormusega töötades.

Ülo Kikas

Hiiumaa Ametikooli direktor

Järgmisest õppeaastast on Hiiumaa Ametikoolil kavas korraldada õppetööd ühes õppehoones — Suuremõisa lossis. Sellega kaasnevad mitmed eelised, näiteks omanäoline ja väärkas keskkond, head eeldused meeskonnatöök, efektiivsem majandamine.

Meie kooli õpetajad korraldasid möödunud aastal Hiiumaa üldhariduskoolide loodus- ja ajalooõpetajatele e-õppe kursusi jagades nii põhikoolide õpetajatele teadmisi kaasagsete õpetamismeetodite kasutamisest.

Kooli nime muutmise seotud arenguseminariga „Suuremõisa Tehnikumist Hiiumaa Ametikooliks — mitte ainult nimevahetus!“ kaasati kogu Hiiumaa kogukond kooli arendamisse. Koolil on uus tunnuslause „Professionaalsiks!? Alusta Hiiumaa Ametikoolist!“

Osaleme kahes ettevõtluse klasterialgatuses — Hiiumaa Tööstusklasteris ja Eesti Plastitööstusettevõtete Liidu klasteris.

Rein Ausmees

Eesti Mereakadeemia Merekooli direktor

EMA Merekool on üle minemas uuele mere-sõiduspetsialistide riiklikule õppekavale, mille haridus- ja teadusminister kinnitas käimasoleva aasta 22. jaanuaril. Selle käigus toimub erialainete uute õppekavade väljatöötamine. Kooli eesmärk on õppevormide mitmekesistamine, vastuvõtutingimuste laiendamine, praktiliste oskuste tõhustamine, koostöö tugevdamine merendusklasside ja mereakadeemiaga, hoiakute kujundamine elukestvaks õppeks. Uus õppekava hakkab kehtima 1. septembril 2009. a.

MIDA INNOVAATILIST ON TEIE KOOLIS VIIMASE AASTA JOOKSUL TOIMUNUD?

Anu Vaagen

Luu Metsanduskooli arendusjuht

Luu Metsanduskoolis võib viimase aasta jooksul pidada innovaatiliseks kompetentsipõhist õpet, selle metoodikat. 2008. aasta septembris jõustus Eestis kutse-seadusega 8-tasemeline kompetentsidel põhinev kutse kvalifikatsiooniraamistik. Sellega seoses oleme Leonardo da Vinci programmi raames koolitanud oma õpetajaid kompetentsipõhise õppe alal Hollandis Wellantcollege's. Ühtlasi osalesid metsanduse ja maastikuehituse erialade õpilased rahvusvahelises projektis, kus võrreldi omavahel kuue Euroopa riigi kvalifikatsiooniraamistiku 3. ja 4. taset reaalses töösituatsioonis. See kõik on võimaldanud ümber hinnata kooli õpetamis- ja hindamismeetodeid.

Inna Nazarova

Sillamäe Kutsekooli direktor

Sillamäe Kutsekool teeb noorsoo tervisliku elulaadi propageerimise eesmärgil juba üle kolme aasta koostööd Terviseinstituudiga. Töös osalevad 15 vabatahtlikku kutsekooliõpilast, kes teevad noorte hulgas suurt teavitustööd.

Kutsekool tegeleb ka keskkonnakaitsega. Iga-aastaselt on meie õpilased kaasatud Langevoja jao ja rannaala koristustöödel, üle 40 õpilase osales koos õpetajatega aktsioonis Teeme Ära 2008.

Kvaliteetse kutselise ettevalmistuse tagamiseks on kutsekooli töökojad varustatud vajalike seadmetega, mis vastavad kutsestandartidele. 2008. aastal käivitus õppetöö universaalsel keevitusaparaadil, mis töötab alalis- ja vahelduvvooluga võimaldades keevitada erinevaid metalle.

TEAVITAMIS- JA NÕUSTAMISKESKUSE NING KUTSEÕPPEASUTUSE KOOSTÖÖ

Läänemaa laste ja noorte nõustamiskeskuse nõustaja **Tiina Kütiga**

vestleb Karjääriteenuste Arenduskeskuse koordinaator **Kati Raudsaar**

Kas Läänemaa keskus teeb koostööd enda piirkonnas asuvate kutseõppeasutustega? Kui jah, siis milles see koostöö avaldub?

Läänemaal on üks kutseõppeasutus — Haapsalu Kutsehariduskeskus. Oleme nendega koostööd teinud alati; vahel on see olnud tihedam, vahel hõredam.

Oleme ühiselt ette valmistanud ja osalenud messil „Haapsalu Äripäevad“. Teist aastat toimuv Läänemaa õpilastele mõeldud karjääripäeval on kutsehariduskeskus alati esimene, kellega ühendust võtame.

Meie nõustajad on kutsutud igal kevadel kutsehariduskeskuse kokkade kutsevõistlustele.

Regulaarselt toimuvad kohtumised, kus vahetame infot, koordineerime oma sõite maakonnas ning räägime oma plaanidest. Meie keskus annab traditsiooniliselt igal kevadel välja (karjääri)infolehte „Oma Rada“ ning ka selles osas oleme kutsehariduskeskusega koostööd teinud.

Maakonna koolides käies võtame alati kaasa ka kutsehariduskeskuse materjalid.

Kas kutsekoolid on alati pakkuma infot õppimisvõimaluste kohta?

On küll. Nad peavad noorte teavitamis- ja nõustamiskeskusi kohaks, kus enda võimalusi reklaamida.

Kas teie praktikas on mõningaid häid näiteid, kus olete koos noorega nõustamise käigus jõudnud selleni, et parim edasiõppimisvõimalus on talle kutseõppeasutus?

Ikka on. Meie maakonnas on Haapsalu Kutsehariduskeskus täiesti aktsepteeritud ja üsna sageli valitav õppeasutus.

Mida näitab teie praktika — milline on kutseõppe maine noorte seas? Kui noorele pakkuda nõustamise käigus välja üheks edasiõppimise võimaluseks kutseõppeasutus, milline on reaktsioon?

Eks see oleneb õpilasest, tema õpitulemustest ja huvidest, sageli ka vanematest. Mingit erilist vastuseisu küll ei ole. Kutseõppe maine teeb pisut nõrgemaks ühiskondlik arvamus ning sellest tulenev vanemate hoiak ja surve lapsele — nõ. tohutu edukultus: ikka gümnaasiumisse, ikka kõrgkooli — pole tähtis, mis erialale, peaasi, et ikka kõrgkooli edasi. Aga nagu öeldud — Läänemaal arvatakse meie kutsehariduskeskusest päris hästi.

Milline võiks olla ideaalne koostöö teavitamis- ja nõustamiskeskuse ning kutseõppeasutuse vahel?

Ma usun, et regulaarsed kokkusaamised ja vastastikused infotunnid oma tegevusest, värsked infomaterjali vahetamine jne. Küll aga ei tohiks teavitamis- ja nõustamiskeskus tegeleda nõ. pressinguga konkreetse kutseõppeasutuse heaks. Teavitamis- ja nõustamiskeskuse ülesanne on olla objektiivse info vahendaja, nõustada noort lähtudes noorest endast, tema huvidest, võime- test, tööturu olukorrast ning võimalustest, mitte otsida konkreetsele koolile õpilasi. Pigem vastupidi — aidata noorel leida sobiv eriala ning kool paljude võimalike hulgas.

MIKS ON HEA VALIDA EDASIÕPPIMISEKS KUTSEÕPPEASUTUS?

Meeli Murasov

Haridus- ja Teadusministeeriumi kutsehariduse talituse peaekspert

Pea igal inimesel tuleb elus seista valikute ees — kus jätkata oma õpinguid. Olgu ta põhikoolilõpetaja, kes kaalub ametikooli ja gümnaasiumi vahel, või täiskasvanu, kes soovib oma teadmisi ja oskusi täiendada, et seeläbi paremaid töövõimalusi leida. Tänapäeval ei määra ükski tehtud valik kogu tulevast tööelu; pidevalt muutuvatel tööturul ei saa enam eeldada, et endale sobivat eriala leides töötatakse sellel kuni pensionieani. **Vajadus pidevalt juurde ja ümber õppida on muutumas enesestmõistetavaks.** Nii lähevad paljud kutsehariduse omandanute edasi rakenduskõrgkooli või ülikooli ning üha enam on neidki, kes pärast kõrgkooli lõpetamist jätkavad enesetäiendamist kutseõppeasutuses.

Kutseharidus sobib hästi neile, kellele meeldib **õppida praktilisi erialasid.** Sellise õppe käigus omandatud teadmiste ja oskuste on hiljem lihtsam tööturul rakendust leida kui vaid üldharidusega piirdudes. Kutseõppe arendamisel tehakse pidevalt koostööd tööandjate ja erialaliitudega, et kutseõppeasutuste **lõpetanute oskused vastaksid tööturu vajadustele.** Vähemalt pool kutseõppe mahust on seotud praktikaga, mis toimub nii õppeasutuse praktika- baasides kui realses töökeskkonnas.

Kutsehariduses pakutavate **erialade valik on väga lai** ulatudes tarkvara arendusest mööbli restaureerimiseni ja lapsehooldusest mehhatroonikani. Oma huvidele ja eelistustele sobiva eriala leiab pakutavate seast igaüks.

Igas Eesti maakonnas on vähemalt üks kutseõppeasutus, seega on **kutseharidus kättesaadav õppijatele üle Eesti.** Kui huvitavat eriala õpetatakse kodust kaugel asuvas koolis, siis on õpingute ajal võimalik elada kooli ühiselamus.

konkursil "Minu tulevane töö" osalenud joonistus

Paljude kutseõppeasutuste **õppehooned, praktikabaasid ja ühiselamud on renoveeritud** ning neis on loodud õppimiseks väga head ja kaasaegsed tingimused.

Esmases kutseõppes õppijatele laienevad **õppetoetuste saamise võimalused.** Keskkooli baasil kutseõppes õppijad saavad vajadusel taotleda õppelaenu.

Kutseõppeasutuse lõpetamise järel võib **jätkata õpinguid kõrghariduses.** Aasta-aastalt on kasvanud nende noorte arv, kes asuvad pärast kutsehariduse omandamist edasi õppima.

Täiskasvanutele mõeldud **tasuta täienduskoolituse võimalused** kutseõppeasutustes on tänu ESFi vahenditest rahastatavale riiklikule koolitustellimusele oluliselt kasvanud. Kursuste nimekirja leiab hm.ee/tasutakursused.

MIDA INNOVAATILIST ON TEIE KOOLIS VIIMASE AASTA JOOKSUL TOIMUNUD

Kadi Kreis

Tartu Kunstikooli direktor

Tartu Kunstikool on alati valmis innovaatselt mõtlema. Igas tunnis sünnivad uued ideed; iga kursusetöö ja lõputöö on reeglina midagi uut ja teistmoodi.

Õppetöö alal peame innovaatselt oma reklaamiõpetuse e-kursust, mis sai 2007. aastal parima sotsiaalvaldkonna kursuse tiitli ja on tänaseks väga populaarne nii meie põhiõppurite kui ka täiskasvanud õppijate hulgas. Sisaldades videointervjuusid praktikute reklaamitegijatega, on õpilastel neilt nüüd võimalik õppida ajast ja kohast sõltumata.

Tartu Kunstikooli õpilaste innovaatsed leiutised

2008. aastal algatasime noortekonkursi, mille võitja saab kunstikooli õpilaseks ilma sisseastumiseksamiteta. Konkursi eesmärk on suurendada suhtlust põhihariduses õppijate, huvikoolide kunsti- ja loomingulisi alasid õppivate noorte ning kunstikooli vahel.

Oleme seadnud sisse nn geeniusse päevikud. Enne semestri lõppu tuleb kursuse juhendajale esitada kokkuvõtte enda lugemusest, näituste või kontsertide külastustest, jälgida erialal toimuvat ja kõike seda analüüsida. Nii kujuneb noorel harjumus enda silmaringi laiendada, kogetu teemal arutleda; kursuse juhendajal on seeläbi parem võimalus oma õpilasi tundma õppida.

VÄÄRTUSHINNANGUTE VÄLJASELGITAMINE

Angela Musca materjali tõlkinud ja refereerinud Kristina Orion, TTA peaspetsialist

Teoreetiline taust

Karjäärivaliku teooria peab elukutsevalikut tulemuslikuks ja stabiilseks, kui

- elukutse on iseseisvalt valitud;
- valik on tehtud mitme alternatiivi vahel;
- valik on tehtud kooskõlas inimese võimete, huvide ja väärtustega;
- valikuga kaasneb lähedaste inimeste toetus.

Super (1996) toob oma kutsevalikute ja -eelistuste teoorias välja kaks olulist dimensiooni: elukestev areng ning väljakujunenud sotsiaalsed rollid. Käesoleva teemaga seoses võib välja tuua järgnevad väited:

- inimesed erinevad võimete, vajaduste, väärtuste, huvide, isikuomaduste ning minapildi poolest;
- iga elukutse nõuab teatud võimete ning isikuomaduste olemasolu, kuid igale indiviidile võib sobida mitmeid elukutseid; sellest lähtudes võib erinevate omadustega inimestele sobida sama elukutse;
- kasutades oma võimeid ja isiksuslikke ressursse maksimaalselt ja kooskõlas väärtushinnangutega, saavutame tööga rahulolu.

Christensen (1987, 1988) ja Plant (1998) on välja pakkunud tööalastele väärtustele kolmese jaotuse.

Karjääritegija väited: „Töö on minu elu, minu eneseväljenduse viis“; „Ma opin kogu aeg, õppimine on mulle omane“; „Ma ootan oma töölt ennekõike inspiratsiooni ja isiklikku arengut“; „Ma üritan kokku sulatada tööd ja vaba aja veetmist“.

Palgateenija väited: „Elu ei ole ainult töö, vaid ka vaba aeg“; „Ma ei tegele tööga kogu aeg“; „Töö ja vaba aeg on eraldiseisvad“.

Ettevõtja väited: „Ma olen iseenda boss“; „Ma võin ise oma aja üle otsustada“; „Ma tegelen mitme projektiga samal ajal“; „Ma võin mõnikord kursustel osaleda“.

See analüüs käsitleb kolme aspekti:

- töö — isiklik areng, palgateenimine, ülesanne;
- vaba aeg — kooskõla tööga, täiesti eraldiseisev või muutlik seisundis;
- elukestev õpe — isikliku arengu protsess või lihtsalt vahend.

Igas vaatenurgas on positiivseid elemente: pühendumus ja kirk töö suhtes karjeristi puhul, tasakaalustatus palgateenija või paindlikkus ettevõtja puhul. Samamoodi tekib neil erinev reaktsioon töötuks jäämise korral. Karjerist tunneb end eksinuna, palgateenija kaotab oma sissetuleku ja sotsiaalsed suhted, ettevõtja alustab uue äritegevusega.

Tehnikad

Kui isik oskab adekvaatselt hinnata oma väärtushinnanguid, siis on võimalik muuta inimese jaoks konfliktne või vastuoluline olukord positiivsemaks. Langetatud otsuste hulk suureneb ning üldine rahulolu inimese jaoks kasvab.

Brown ja Brooks (1991) on välja pakkunud astmed nõustajale, mille järgi võiks toimuda kliendi väärtushinnangute väljaselgitamine.

- Selgitada kliendile väärtushinnangute tähtsust tööalases otsustamisprotsessis ning seost tööalase motivatsiooni ja rahuloluga,
- Selgitada välja kliendi väärtushinnangud kasutades formaalseid või mitteformaalseid tehnikaid,
- Klient koostab enda väärtushinnangute pingerea,
- Vastuoluliste väärtushinnangute arutamine kliendiga,
- Väärtuste mõju tööalastele valikutele ja muutustele kliendi elus — arutelu kliendiga (tulemuste analüüs).

Väärtushinnangute pingerida võrreldakse kliendi huvide, võimete, oskuste ja rollidega. Kui kerkivad esile vastuolud, siis tuleks nõustajal kliendi tähelepanu nendele juhtida.

Väärtuste väljaselgitamiseks kasutatavad tehnikad võivad olla kohased nii individuaalses kui ka grupinõustamises. Grupis kasutatavad harjutused võimaldavad kliendil ennast tundma õppida ning toetavad kliendi olukorrahast käitumist. Eriti tulemuslikud on tehnikad, kus kliendil võimaldatakse võrrelda, uurida ning kaitsta oma väärtusi, huvisid ning käitumismalle, hoolimata grupi vastupidisest survest.

Nõustaja roll

Kui nõustaja mõistab kliendi väärtushinnanguid, siis on tal kergem toetada klienti ning mõista tema elus olulisi aspekte.

Nõustaja peab kliendi väärtushinnangutega tegeledes olema teadlik järgmistest põhimõtetest:

- Aru saama iseenda väärtushinnangutest ja sellest, kuidas need erinevad kliendi või töökaaslaste omadest;
- Aktsepteerima kliendi õigust omada teistsuguseid väärtushinnanguid;
- Vältima moraliseerivat tooni. Ka ei tohiks nõustaja sekkuda kliendi mõtisklustesse sellisel moel, et see paneb kliendi kõhklema oma tegelikes väärtushinnangutes;
- Klienti ei tohi arvustada või välja tuua oma hinnanguid kliendi väärtushinnangute kohta. Nõustaja ülesanne on luua avatud ja toetav õhkkond;
- Nõustaja peab olema teadlik oma varjatud väärtushinnangutest ning sellest, millist mõju võivad need avaldada tema suhtele kliendiga.

Artikkel täismahus saadaval Karjäärituul nr 20 veebiversioonist aadressil www.rajaleidja.ee/karjaarituul.

Karjääriteenuste Arenduskeskus

Lõotsa 4, Tallinn 11 415

tel: 6 99 80 56

e-post: teabekeskus@innove.ee

Ajalehe KARJÄÄRITUUL täispikk elektrooniline versioon asub : www.rajaleidja.ee/karjaarituul